CENTAR ZA DEMOKRATSKU TRANZICIJU

BRANIMO DEMOKRATIJU

IZBORNI SIGNALI

KAMPANJA PRIJE KAMPANJE

#1 - 15.11.2026.

Finansira Evropska unija

MONITORING INFORMACIONOG OKRUŽENJA

I RIZIKA PO INTEGRITET IZBORA U CRNOJ GORI

Slika perioda

Predizborno nadmetanje već je počelo da oblikuje političku komunikaciju u Crnoj Gori, iako parlamentarni izbori nijesu raspisani. Rasprave o rejtingu partija, mogućim prijevremenim izborima i ekonomskim obećanjima pokazuju da se politički akteri već pozicioniraju za naredno glasanje. Evropska integracija, ekonomske reforme i identitetska pitanja sve češće se posmatraju kroz njihove moguće izborne posljedice.

Istovremeno, političko nadmetanje odvija se u uslovima neizvjesnog izbornog kalendara i nedovršenih priprema izborne administracije. Dokumentovane manipulacije zasad nijesu dovoljne da se govori o intenzivnoj dezinformacionoj kampanji usmjerenoj na izbore, ali pokazuju obrasce koji mogu dobiti veći značaj ukoliko budu raspisani prijevremeni izbori.

Ključni nalazi

01 Kampanja prije kampanje. Stranačko pozicioniranje, rasprave o rejtingu i mogućim prijevremenim izborima već zauzimaju značajno mjesto u analiziranom informacionom prostoru, iako datum glasanja nije utvrđen.

---

02 Javne politike kao instrument izborne propagande. Ekonomska obećanja i napredak u evropskoj integraciji sve se više predstavljaju kroz moguće političke dobitke i gubitke, dok se složena pitanja reformi pojednostavljuju u predizbornom nadmetanju.

---

03 Hibridne prijetnje kao nova tema političkog nadmetanja. Borba protiv hibridnih prijetnji i stranog uplitanja dobija sve veću pažnju vlasti i EU, uz formiranje institucionalnih timova i finansijsku podršku. Istovremeno, inicijative za selektivno ispitivanje stranog uticaja ukazuju na mogućnost da narativ o hibridnim prijetnjama postane instrument predizbornog nadmetanja i diskreditacije političkih neistomišljenika.

Rizik po integritet izbora

nizak | **umjeren** | povećan | visok

Predizborno nadmetanje već je vidljivo, a manipulativni narativi mogu dodatno oblikovati političku polarizaciju i očekivanja birača. Posebnu pažnju zahtijeva mogućnost da se postojeći obrasci intenziviraju ukoliko budu raspisani prijevremeni izbori.

Mapa narativa

1. EU kao alibi za odluke vlasti

Šta je zabilježeno? U političkom diskursu kreira se obrazac u kojem se odluke vlasti, uključujući i one koje izazivaju kontroverze, predstavljaju kao zahtjevi ili obaveze koje proizilaze iz procesa evropskih integracija, čak i kada konkretna rješenja nijesu neposredno uslovljena pravilima EU. Istovremeno, protivljenje tim odlukama i kritika vladinih politika predstavljaju se kao opstrukcija evropskog puta Crne Gore. Time se zamagljuje razlika između evropskih obaveza i političkih izbora domaćih donosilaca odluka.

Ko je širio? Predstavnici izvršne vlasti i vladajućih partija, kroz zvaničnu komunikaciju, parlamentarne rasprave i javne nastupe, kao i provladini mediji, koji ovaj narativ ne samo prenose već ga i samostalno oblikuju i promovišu kroz sopstvene interpretacije političkih događaja i evropskih obaveza.

Kakav rizik nosi? Ovakva komunikacija može umanjivati odgovornost domaćih donosilaca odluka i delegitimizovati političko neslaganje. Njena dominacija u javnom prostoru može podsticati mehanizam *spirale ćutanja*, obeshrabrujući javno izražavanje kritičkih stavova koji se predstavljaju kao suprotni društveno poželjnom evropskom opredjeljenju. Dugoročno, pripisivanje nepopularnih ili neuspješnih politika EU nosi i rizik preusmjeravanja nezadovoljstva građana sa domaćih vlasti na evropske integracije, čime se može narušavati podrška procesu koja je trenutno veoma visoka.

Mapa narativa

2. Ratna prošlost kao instrument identitetske polarizacije

Šta je zabilježeno? Smrt Ratka Mladića i saučešće koje je njegovoj porodici uputio predsjednik Skupštine Andrija Mandić izazvali su oštru političku polarizaciju. Na jednoj strani je zabilježeno veličanje Mladića i predstavljanje osuda kao napada na srpski narod, dok je sa druge strane stizalo insistiranje na odgovornosti i suočavanju s ratnom prošlošću. Sukob se dodatno produbio pokretanjem inicijative za Mandićevo razrješenje, a potom i sporom oko održavanja skupštinske sjednice.

Ko je širio? Glorifikaciju Ratka Mladića i narativ o ugroženosti srpskog naroda širili su pojedini politički akteri iz srpskog nacionalnog bloka u Crnoj Gori, nacionalistički političari i komentatori iz Srbije, kao i njima bliski mediji u obje države, brojni portali, stranice i profili na društvenim mrežama te proruski izvori. Ovakvim porukama i relativizaciji ratnih zločina suprotstavljali su se predstavnici opozicije, dijela institucija i civilnog društva, kao i evropski zvaničnici.

Kakav rizik nosi? Pretvaranje pitanja ratne prošlosti u identitetski sukob može podstaći snažnu predizbornu mobilizaciju na nacionalnim podjelama, uz raspirivanje osjećaja ugroženosti i međusobnog neprijateljstva. U takvoj atmosferi, emocionalno i nacionalno svrstavanje birača može potisnuti raspravu o političkim programima, odgovornosti vlasti i stvarnim problemima građana.

3. Euro model kao instrument predizborne propagande

Šta je zabilježeno? Najava Euro modela postala je jedna od važnih tema predizbornog političkog nadmetanja. Dok vlast predstavlja povećanje zarada i penzija kao nastavak ekonomskih reformi i put ka boljem životnom standardu, ekonomski stručnjaci, predstavnici privrede, civilnog društva i opozicije dovode u pitanje održivost programa, njegovu finansijsku računicu i vrijeme najavljene primjene. Posebno se problematizuje mogućnost da povećanja primanja budu tempirana uoči prijevremenih izbora, uz izostanak potpunih analiza njihovih ekonomskih efekata.

Ko je širio? Afirmativni narativ promovisali su premijer Milojko Spajić, PES, predstavnici vladajućih partija i pojedini analitičari bliski vlasti, dok su afirmativne poruke prenosili provladini mediji. Kritike predizborne motivacije i ekonomskih posljedica iznosili su opozicioni političari, ekonomski analitičari, poslodavačka udruženja, predstavnici civilnog društva i dio medija.

Kakav rizik nosi? Predstavljanje budućih povećanja zarada i penzija kao izvjesnog uspjeha, prije nego što su njihovi troškovi i efekti dovoljno razjašnjeni, može oblikovati očekivanja birača na osnovu nepotpunih informacija. Poseban rizik predstavlja zamagljivanje granice između javnih politika i partijske promocije, naročito ako se institucionalna komunikacija i javni resursi koriste za sticanje predizborne prednosti.

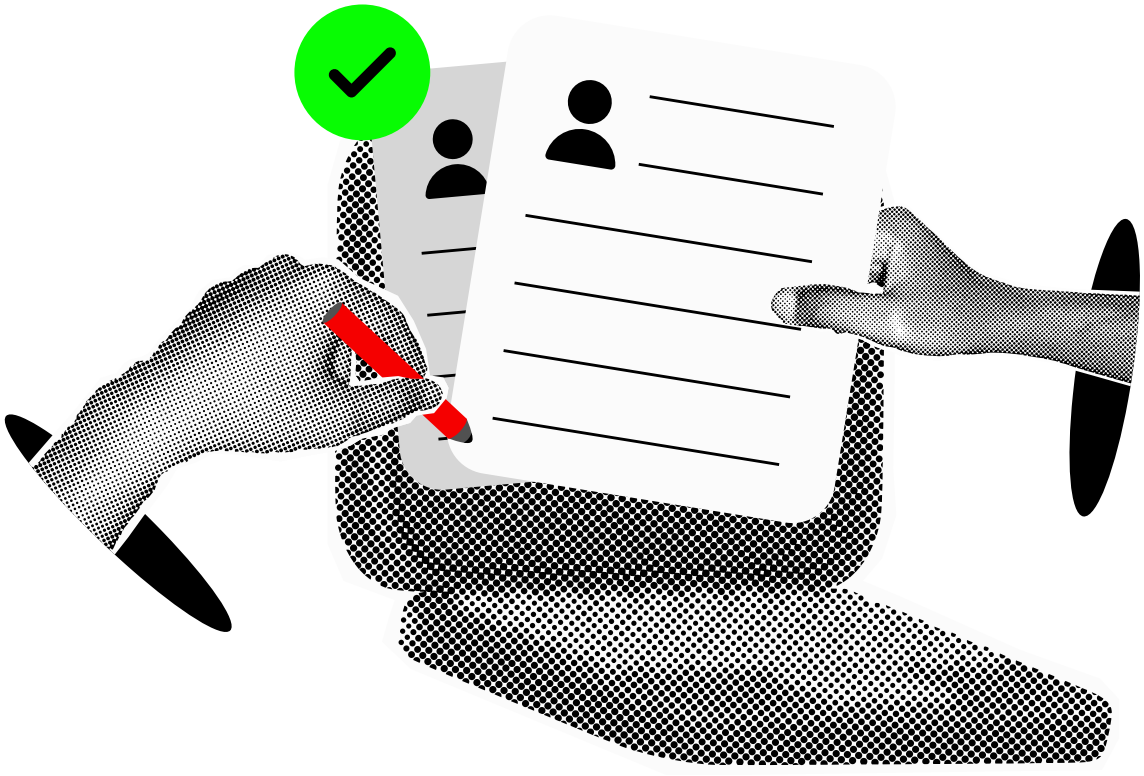
Pod lupom

Kako je „crnogorska veza“ postala oružje u izborima u Srbiji

Kada je Ilija Srdanović predstavljen kao nosilac studentske izborne liste u Srbiji, mediji bliski vlastima u Beogradu pokrenuli su kampanju kojom su pokušavali da ga povežu sa Milom Đukanovićem i crnogorskim političkim strukturama. U širenje ovih tvrdnji uključili su se i politički akteri i mediji iz Crne Gore, a kampanja je obuhvatala manipulisane fotografije, lažne prepiske i druge navodne dokaze crnogorskog uticaja.

Jedan primjer otišao je korak dalje. Brojni mediji u Srbiji i Crnoj Gori, kao i predsjednik DNP-a Milan Knežević, objavili su dokumente koji su navodno dokazivali da je Srdanović glasao na crnogorskom referendumu 2006. godine. Raskrinkavanje.me je poređenjem sa originalnom dokumentacijom utvrdilo da su prigovor i rješenje Republičke referendumske komisije falsifikovani: u stvarne dokumente, koji su se odnosili na drugu osobu, naknadno je ubačeno Srdanovićevo ime.

Zašto je ovo važno za Crnu Goru? Slučaj pokazuje kako se prekogranične političke i medijske mreže mogu koristiti za širenje dezinformacija u izbornoj kampanji, uz kombinovanje falsifikovanih dokumenata, digitalno izmijenjenih fotografija i identitetskih poruka. Nakon izbornog poraza Aleksandra Vučića i pokretanja regulatornih postupaka protiv pojedinih njemu bliskih medija u Srbiji, biće važno dugoročno pratiti kako će se ove promjene odraziti na uređivačku politiku, intenzitet i sadržaj manipulativnih narativa u medijima u Crnoj Gori i Srbiji povezanim sa njegovim političkim krugom. Ovo je posebno važno u kontekstu predstojećih izbora u Crnoj Gori.

Signali upozorenja

1. Prijevremeni izbori: hoće li spekulacije postati stvarnost?

Priče o mogućim prijevremenim izborima već utiču na političko pozicioniranje, iako odluka o njihovom raspisivanju nije donesena. Ukoliko se takva mogućnost približi, može se očekivati intenziviranje kampanjskih poruka, ali i veći prostor za neprovjerene informacije o datumu i uslovima održavanja izbora.

---

2. Budžet i Euro model: obećanja pred provjerom

Rasprava o budžetu za 2027. mogla bi pokazati koliko su najavljena ekonomska povećanja finansijski utemeljena. Razlike između političkih obećanja, planiranih sredstava i stvarnih mogućnosti države mogu postati predmet novih manipulacija, naročito ako se javnosti predstavljaju selektivni podaci o troškovima i efektima reformi.

---

3. Hibridne prijetnje: stvarna opasnost i rizik od političke zloupotrebe

U susret izborima, postoji rizik od intenziviranja hibridnih prijetnji i stranog uticaja u cilju kreiranja nesigurnosti u izbornom procesu, uz učešće domaćih aktera. Višegodišnji obrasci takvog djelovanja, dodatno ogoljeni dešavanjima nakon izbora u Srbiji, zahtijevaju pojačanu pažnju. Istovremeno, postoji opasnost da se borba protiv hibridnih prijetnji zloupotrijebi za političke obračune i gušenje kritičkih medija, kroz selektivno označavanje aktera kao prijetnji bez jasnih dokaza i dosljednih kriterijuma.

CENTAR ZA DEMOKRATSKU TRANZICIJU

BRANIMO DEMOKRATIJU

Finansira Evropska unija

Publikacija je nastala u okviru projekta „Zaštita integriteta izbornog procesa u Crnoj Gori: Suzbijanje dezinformacija i stranog informacionog manipulisanja i uplitanja (FIMI) tokom izbornog ciklusa 2028–2027" koji Centar za demokratsku tranziciju (CDT) realizuje u saradnji sa Centrom za monitoring i istraživanje (CEMI) uz podršku Evropske unije, posredstvom Delegacije EU u Crnoj Gori. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za demokratsku tranziciju i ne odražava nužno stavove Evropske unije.